

Comença el combat

Es tracta d'un gran espectacle. Però és preocupant. La política nord-americana ha fet un gir perillós.

© *The Economist*

Els rivals, ben preparats, han pujat al ring per competir. La comunicació verbal està a punt d'esclatar. La setmana passada els habitants d'Iowa es van aplegar a la ronda inaugural de l'enfrontament presidencial dels Estats Units i aquesta setmana, els electors s'han congregat a New Hampshire. Ara el combat es trasllada al dimarts 1 de març i, transcorregut aquest termini, passarà a l'assemblea de juliol. És el torneig electoral més gran del món. I no està planificat.

Les elits polítiques i els votants moderats de tot Amèrica estan en un estat de desconfiança. Hillary Clinton, impulsora de la creació del monument a Washington, està sota la pressió de Bernie Sanders, un senador malhumorat de Vermont que s'anomena a ell mateix "socialista democràtic". L'equip de la dreta, "Jeb" Bush, Marco Rubio i John Kasich, entre altres, ha estat atacat per les urpes de Ted Cruz i pels llargs i confusos discursos de Donald Trump.

L'elecció estava entre Bush i Clinton. En canvi, la competició pel càrrec més poderós del món ha fet el canvi més dràstic que mai s'hagi vist en qualsevol altra campanya presidencial de l'últim mig segle. Amèrica, què dimonis està passant?

Més gran i més impetuós

Els Estats Units no és l'únic país en què

el sistema està contra les cordes. El Partit Laborista britànic és esclau d'un home que està més a l'esquerra que el senyor Sanders. A la primera fase de les últimes eleccions regionals de França, l'ultradretà Front Nacional va ser el partit més votat. Els populistes van liderar les enquestes als Països Baixos i governen Polònia i Hongria. En la políticament correcta Suècia, els nativistes tenen un 30% de la votació:

Igual que els votants d'Occident, els nord-americans estan enfadats –sovint per les mateixes raons. Durant molts anys, les enquestes els han estat dient que el país va en la direcció equivocada. Els salaris mitjans s'han estancat, així com s'han disparat els ingressos més alts. La por cultural fa que augmenti la por econòmica: el 2015, un sondeig realitzat pel Pew va revelar que els cristians blancs s'havien convertit en una minoria als Estats Units. I en els últims mesos, els temors al terrorisme han afegit un ingredient amenaçador a l'opinió populista.

Tot i que les tendències són freqüents en tot el món, el populisme a Amèrica és especialment potent. Europa s'ha acostumat a una relativa decadència. Com a única superpotència, els Estats Units han invertit sang i diners per intentar pacificar conflictes com el creixement de Xina o la difusió del gihadisme per alguns punts de l'Orient Mitjà. Quan Donald Trump promet "convertir de nou els Estats Units en un país majestuós" i el senyor Cruz jura que la sorra de

l'Iraq i Síria "brillarà en la foscor", s'estan referint a un moment passat, després de la caiguda de la Unió Soviètica, quan els Estats Units gaudien d'un poder incontrolable.

Una altra raó és que, als Estats Units, els forasters canalitzen la ira popular en un duopoli polític. A Europa, el Trump i Sanders, que inevitablement lluiten per guanyar un alt càrrec, tindrien els seus propis partits protestants. No obstant això, el sistema bipartidista dels Estats Units va ser absorbit per Sanders, que es va unir als demòcrates l'any passat, i per Donald Trump, que es va incorporar als republicans l'any 2009. Si guanyen les primàries, controlaran la maquinària política per assegurar-se el seu lloc a la Casa Blanca.

I una tercera raó relacionada amb l'anterior és que les elits no poden gestionar fàcilment l'estrepitosa democràcia dels EUA. Les insurreccions populistes

Ted Cruz derrota Donald Trump en els caucus d'Iowa.

estan escrites en el codi font d'un sistema de govern que va començar com una revolta contra una elit distant i prepotent. El Col·legi Electoral va descentralitzar el poder. Les primàries atreuen el 20% dels votants que són motivats per la política. Els candidats, poderosos econòmicament, en el cas de Donald Trump la seva pròpia fortuna, i en el cas del senyor Cruz la d'una altra persona, poden fins i tot burlar-se d'un alt comandament del seu partit.

Per tant, els populistes i els candidats antisistema fan freqüents aparicions públiques en la competició per la presidència nord-americana. Però a mesura que el fascinant espectacle segueix el seu curs i els votants es comprometen amb la realitat de la situació, tendeixen a desaparèixer de la vida pública. Això sol passar molt últimament (Pat Buchanan, un revolucionari republicà que va prometre una "rebel·lió trident"

l'any 1996, va guanyar les primàries de New Hampshire, però, no obstant això, a finals de març va desaparèixer del panorama polític). En les poques ocasions en què els grups insurgents guanyen les nominacions, fracassen en les eleccions generals: Barry Goldwater va perdre 44 de 50 estats el 1964. Els que destaquen per ser independents (com Ross Perot, l'any 1992) també han fracassat, cosa que no presagia res de bo per a un candidat com Michael Bloomberg que s'autofinança.

Per als demòcrates, és probable que la història es repeteixi el 2016. És difícil que Sanders prosperi en la competició per la presidència. Clinton té diners, experiència i el suport dels demòcrates negres. Les enquestes nacionals li donen 15 punts d'avantatge.

Però aquesta vegada realment la situació podria ser diferent per als republicans. L'augment de Goldwa-

ter va arribar tard; Donald Trump ha hipnotitzat multitud de persones i ha estat premiat a les urnes des del mes de juliol. Alguns magnats republicans, que detesten Cruz encara més que a Trump s'han quedat endarrerits respecte al multimilionari.

Pot ser que quan arribi el dia la gent no es decanti per cap dels dos; tal vegada ambdós han fet tot el possible per destruir-se l'un a l'altre. Potser el que queda dels 100 milions de dòlars de les arques de guerra de Bush donarà un temps extra a les elits per organitzar un contraatac. A partir d'ara, els populistes tenen l'oportunitat d'abandonar la lluita i fins i tot, llevat d'un acord de govern secret, de guanyar les eleccions.

La nació dividida (50-50)

Ni Trump ni Cruz ofereixen polítiques econòmiques coherents. Ni tan sols tenen caràcter per ser presidents. A més, el simple fet de treure una boleta electoral al novembre tampoc els acosta del tot a la presidència.

Les eleccions generals s'han convertit en un assumpte que té els votants dividits, i estan determinades per uns pocs vots d'un grapat d'estats. Clinton no és una bona activista; Trump i Cruz sí que ho són. Trump demana vots lliurement als partits de dreta i esquerra. Podria guanyar molts vots si es fes de centre. En una competició tan disputada, un atac terrorista o un escàndol pròxim al dia de les eleccions podria ser decisiu.

El pessimisme sobre els Estats Units és injustificat. L'economia va millor que la de qualsevol altre país ric; la taxa d'atur és baixa; també ho és la de crims amb violència. Però els republicans tradicionals han ridiculitzat tant Barack Obama amb aquest abandonament que estan lluitant per donar una resposta a Trump i a Cruz. Si algú ha de lamentar l'espectacle que està a punt d'esdevenir-se són ells mateixos. ●

Traducció de Marina Solaz Corts